

Uloga i značaj strateškog planiranja i obrazovanja menadžera za održivi razvoj energetike Republike Srbije

Prof. dr Milija Zečević, European University, Beograd

Prof. dr Maja Đurović-Petrović, European University, Beograd

U radu je dat presek aktuelnog stanja eneretike u Srbiji sa posebnim osvrtom na značaj izgradnje institucionalnih, kadrovskih i materijalnih kapaciteta države za strateško planiranje održivog razvoja energetike .

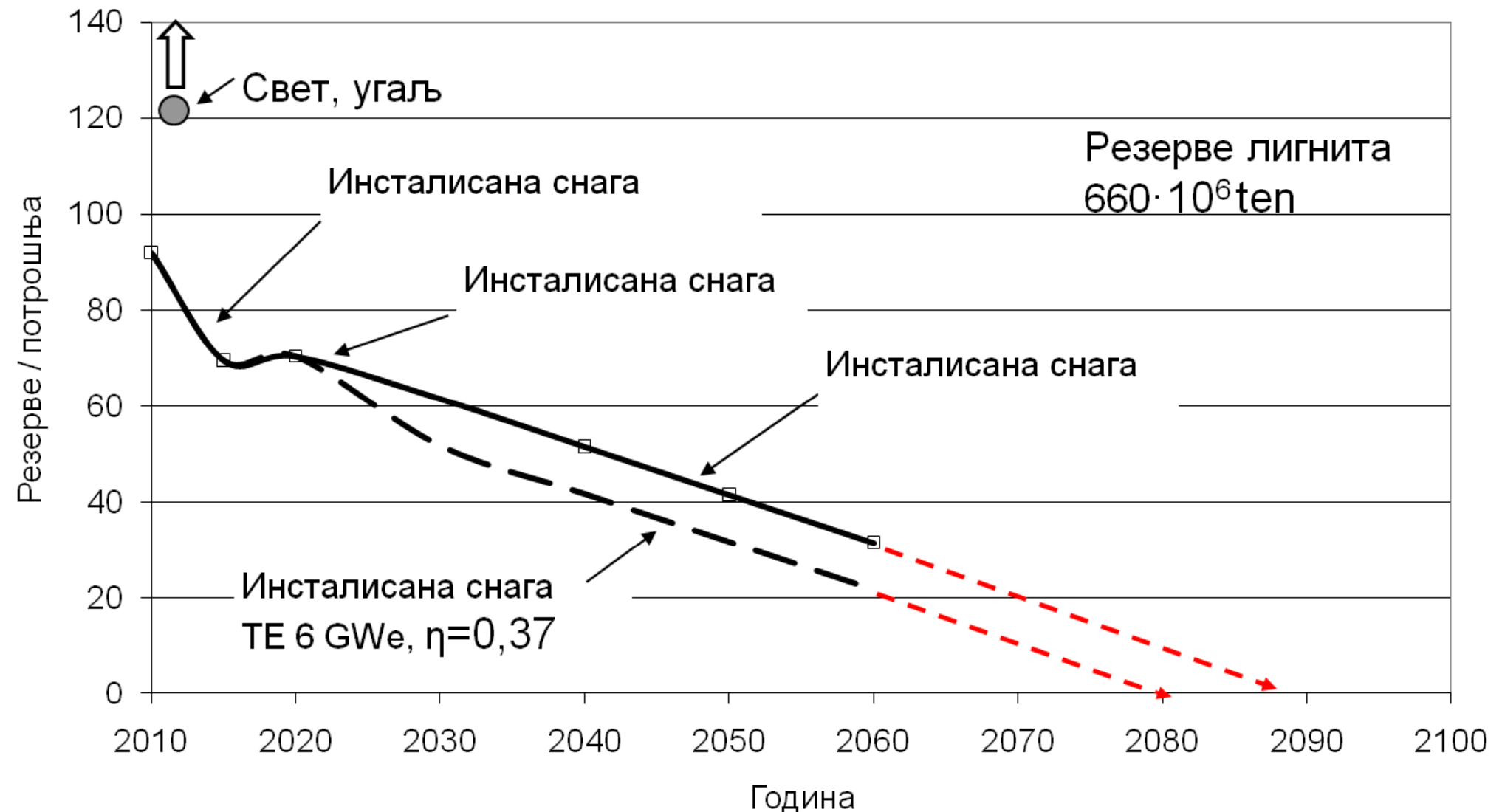
Energetika je jedan od preduslova razvoja Republike Srbije i razvojna baza svake zemlje.

Između razvoja energetike i razvoja ostatka privrede postoji veoma značajna korelacija, koja se ostvaruje definisanjem dugoročne energetske politike, koja bi omogućila:

- orijentaciju na sopstvene izvore energije,**
- optimalne strukture za snabdevanje,**
- ostvarivanje racionalnog korišćenja energije i smanjivanje njenog uticaja na degradaciju životne sredine.**

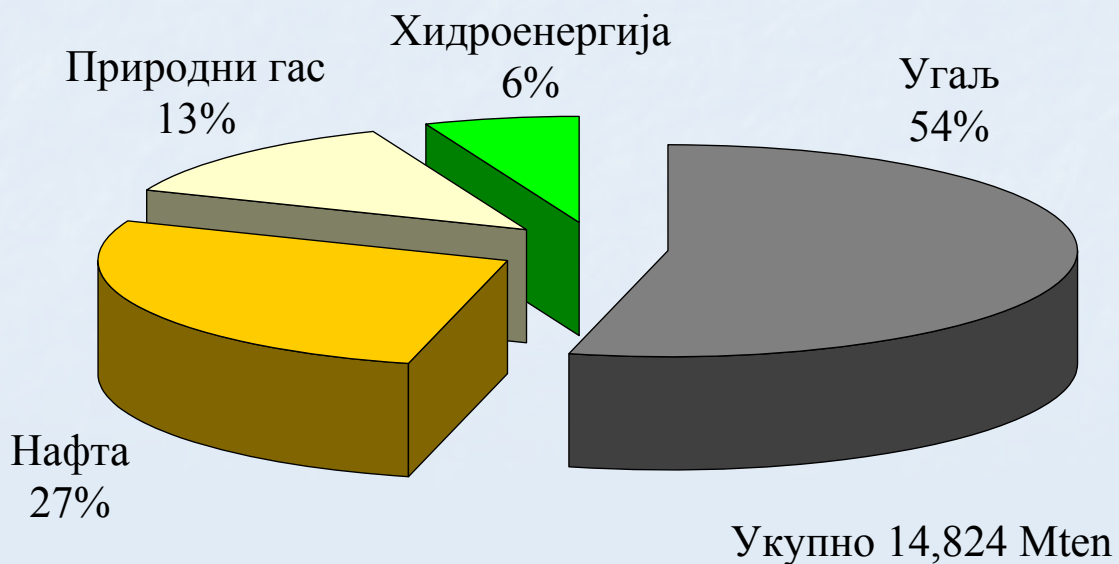
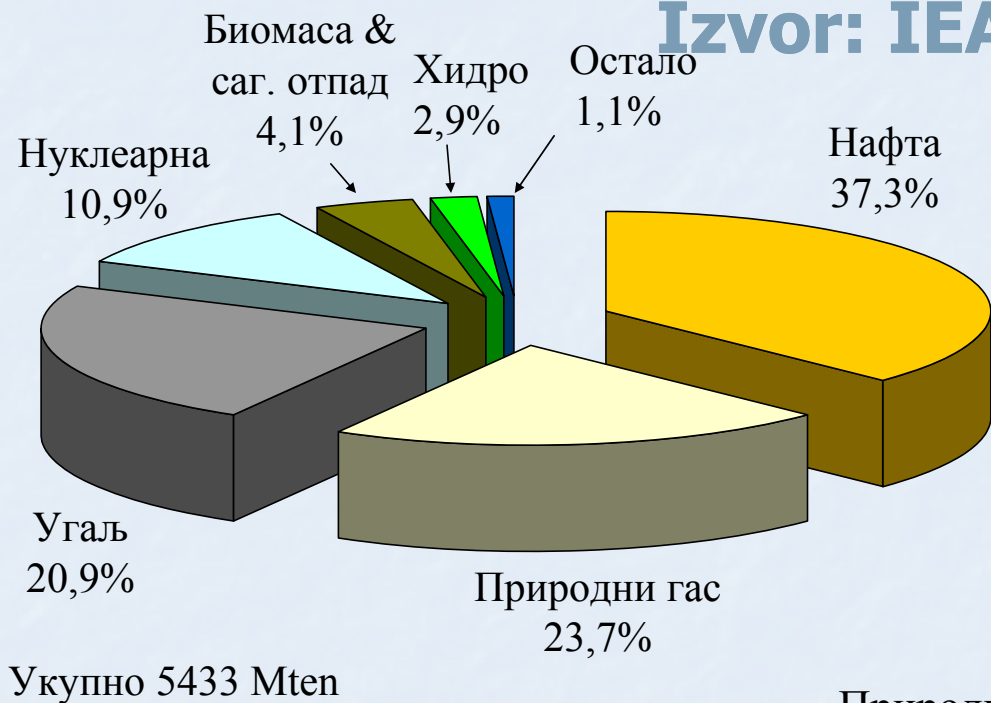
Energetski resursi u Republici Srbiji relativno su siromašni, imaju nepovoljan sastav, jer u njima dominira lignit i geografski su neravnomerno raspoređeni.

Raspoloživost domaćih izvora primarne energije

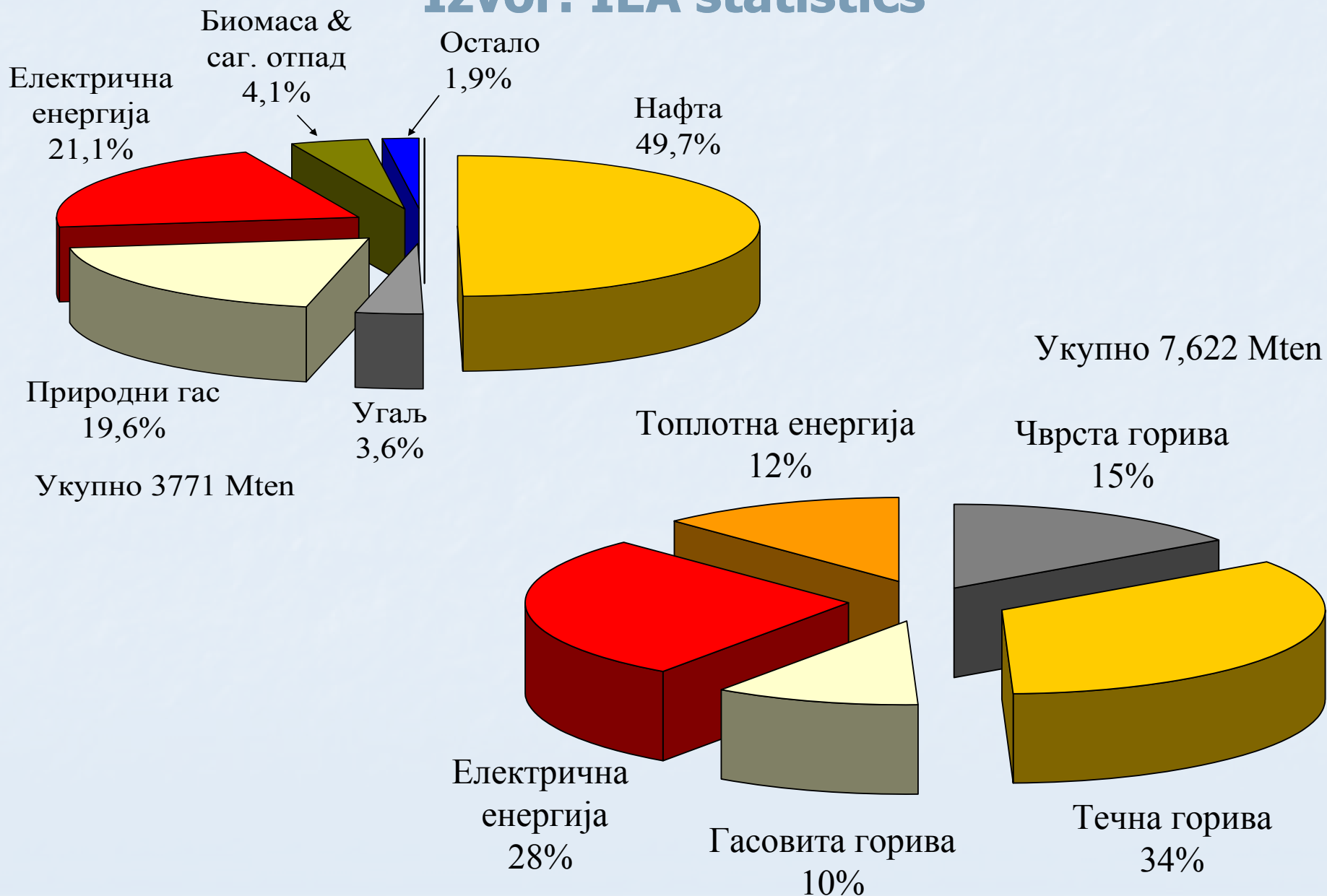
Pregled potrošnje primarne energije u zemljama OECD-a i Srbiji, 2008.

Izvor: IEA statistics

Pregled potrošnje finalne energije u zemljama OECD-a i Srbiji Zemlje OECD, 2008

Izvor: IEA statistics

2. Ciljevi energetske politike

Strateški ciljevi energetske politike detaljno su navedeni u Strategiji razvoja energetike Republike Srbije do 2015. godine i u Programu ostvarivanja Strategije razvoja energetskog sektora, koji je Vlada usvojila 2007. godine i oni obuhvataju:

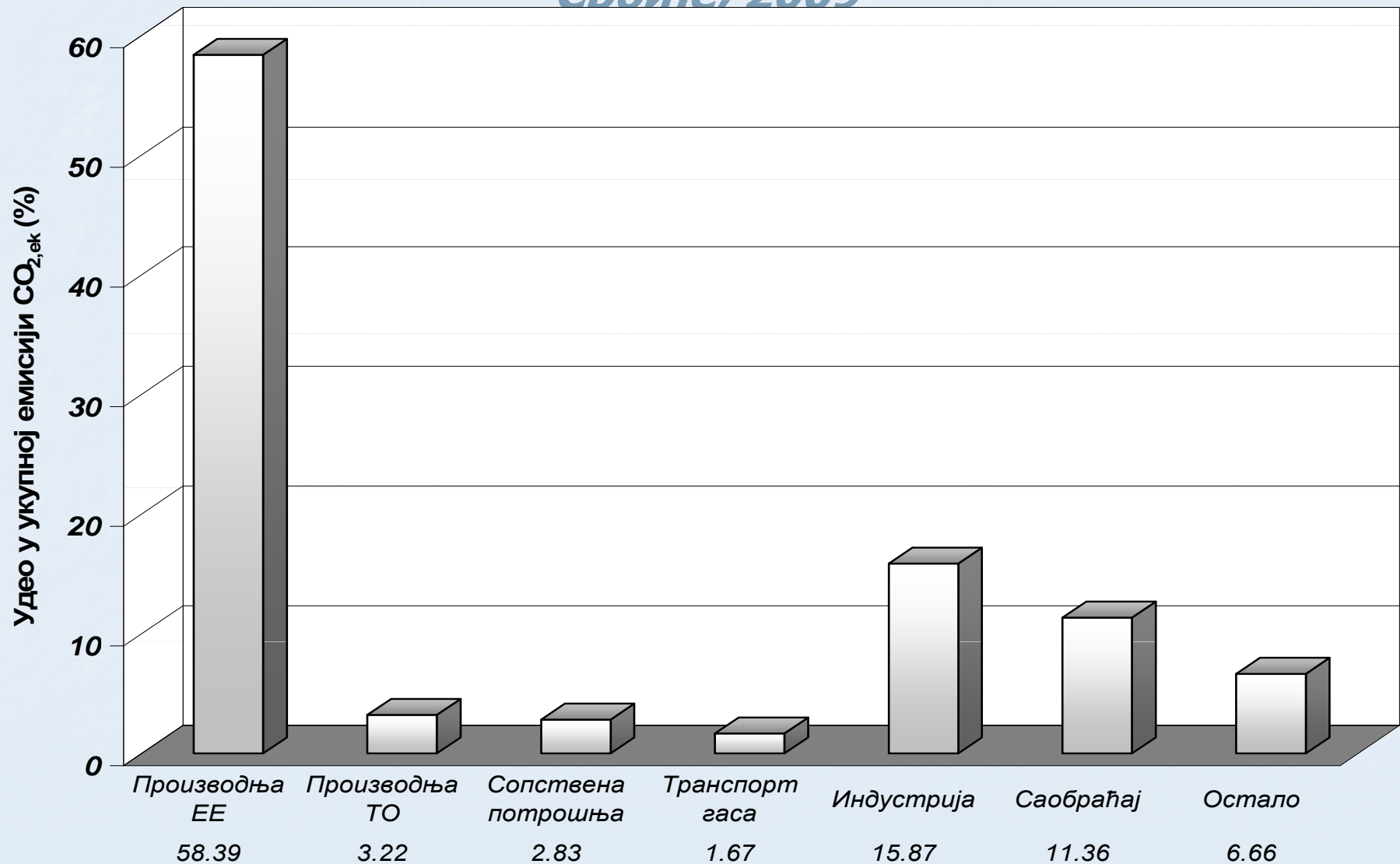
- 1) znatno poboljšanje energetske efikasnosti da bi se smanjila potrošnja energije, a samim tim i uvozna zavisnost kao i negativan uticaj sektora energetike na životnu sredinu, povećala konkurentnost industrije i standard građana;**

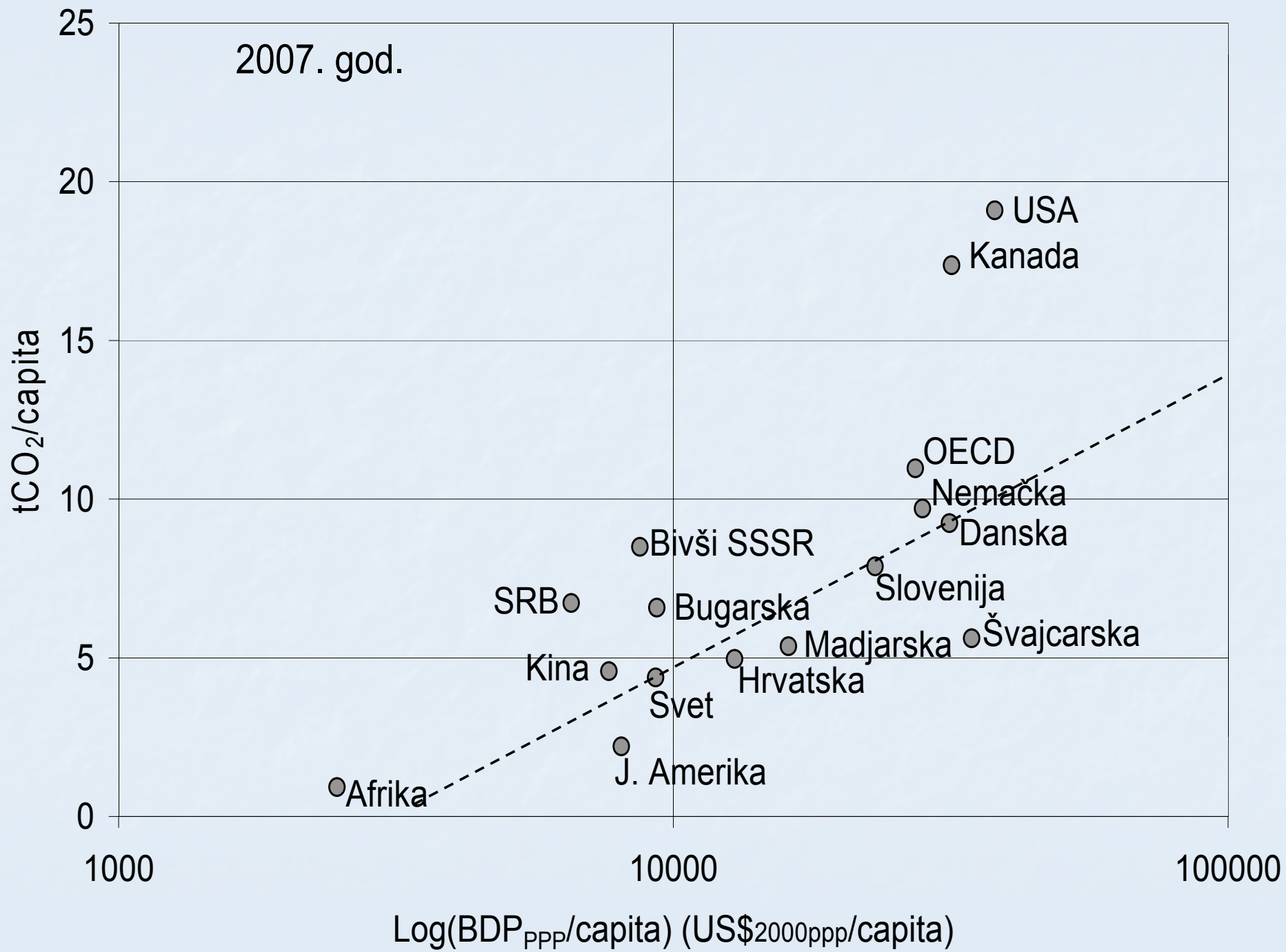

Utvrdjivanje bazne linije – emisija CO₂

Извор: Стратегија примене CDM у енергетском сектору

Србије, 2009

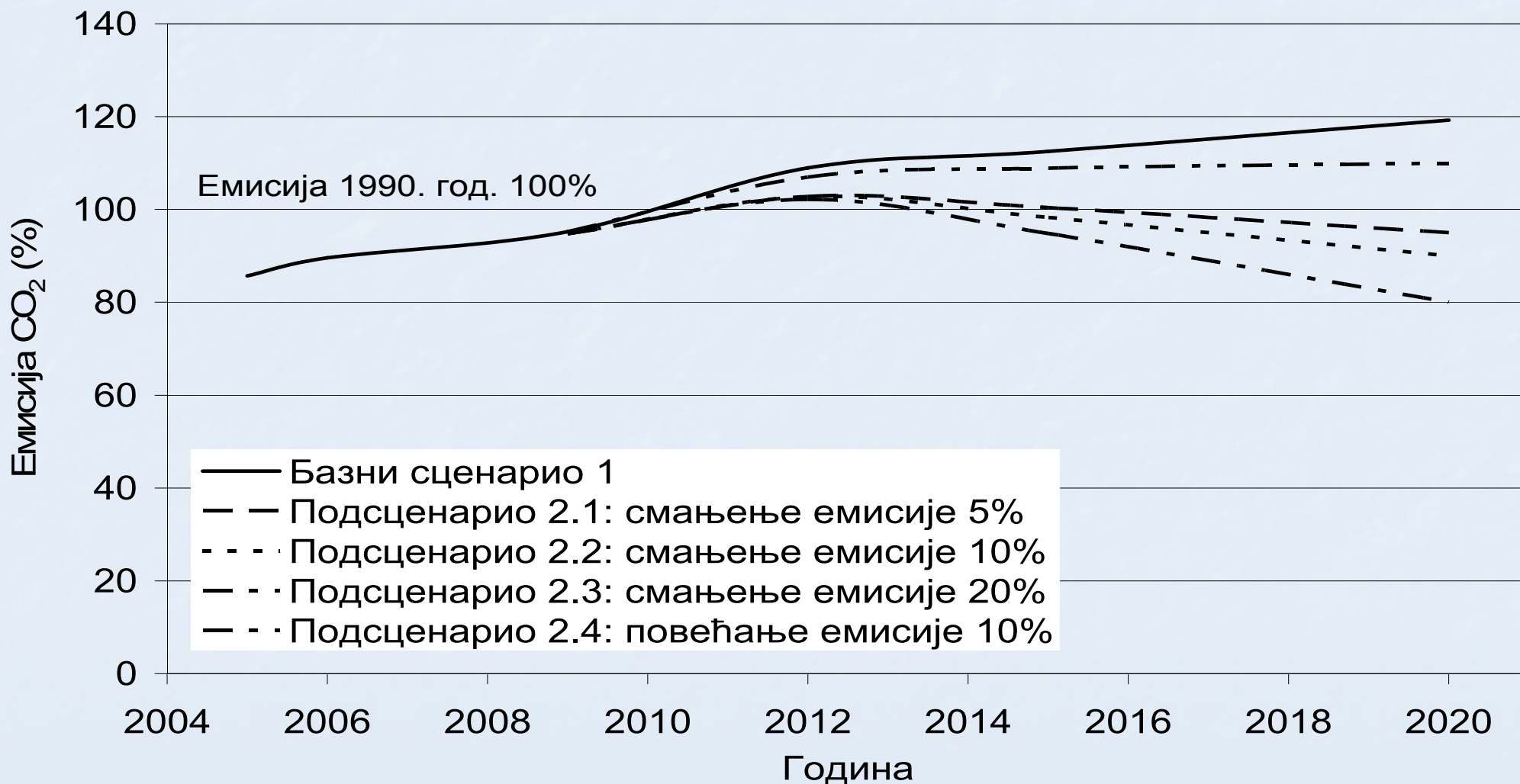

2) sigurnost i stabilnost snabdevanja,
ostvarivanje ekonomski isplative
proizvodnje dovoljnih količina energije
usklađene sa standardima EU, na način i u
količinama koje će pratiti dinamičan
ekonomski rast;

3) podsticanje korišćenja obnovljivih izvora
energije.

Базна линија емисије CO₂ и утицај CDM пројеката на смањење емисија у односу на 1990. годину (in-house code) Извор: Стратегија примене механизма чистог развоја у енергетском сектору Србије, 2009

2.1. Povećanje energetske efikasnosti

U okviru povećanja energetske efikasnosti, potrebno je istraživanje i primena energetskih izvora sa gasno-parnim ciklusom za spregnutu proizvodnju električne i toplotne energije (kogeneraciju) i povećanje učešća spregnute proizvodnje električne i toplotne energije u komunalnoj i industrijskoj energetici.

Srbiji predstoji težak zadatak izrade akcionih planova o energetskej efikasnosti u finalnoj potrošnji kojima se smanjuje finalna potrošnja za 9 % u periodu od devet godina primene Direktive 2006/32/ES.

2.2.Očuvanje životne sredine

Republika Srbija je privržena potpisanom Ugovoru o energetskej zajednici JI Evrope, koji predstavlja jedno od sredstava ostvarenja ciljeva održivog razvoja ovog sektora.

Problemi životne sredine u energetici su drugi prioritet, a njih nije malo:

- ograničen kvantitet i loš kvalitet domaćih energetskih sirovina,**
- visoka zavisnost od uvoza fosilnih goriva,**
- sistemi za proizvodnju energije su stari i slabo opremljeni uređajima za zaštitu životne sredine,**
- infrastruktura se više godina ne održava adekvatno.**

Imajući u vidu potrebu za izgradnjom nove i revitalizacijom i modernizacijom postojeće infrastrukture , kao i činjenicu da proizvodnja i potrošnja energije prouzrokuje glavni pritisak na životnu sredinu u Republici Srbiji, u ovom sektoru se očekuju i najveće investicije.

2.3. Obnovljivi izvori energije

Treći prioritet je naše priključenje svetskom trendu korišćenja obnovljivih izvora energije.

Potencijal obnovljivih izvora energije u Srbiji iznosi oko **tri miliona ten, što iznosi blizu **25 odsto** godišnje potrošnje energije.**

Energija vetra, vode, toplota iz zemlje, Sunce, bioizvori, otpad, sve to zajedno, pruža veliku mogućnost za smanjivanje energetske zavisnosti od inostranstva, te za poboljšanje trgovinskog bilansa, kao i manje zagađenje životne sredine

Dugoročna strategija razvoja energetike mora ovim aktivnostima da posveti značajnu pažnju, jer su dugo postojale zablude o raspoloživim energetske potencijalima obnovljivih izvora energije u Republici Srbiji.

Favorizovani su korišćenje energije sunca i geotermalna energija, i pored očiglednih činjenica da Republika Srbija raspoložuje velikim količinama biomase, pre svega otpadne biomase, šumarske i poljoprivredne proizvodnje i drvne industrije.

Tek su Studijama Nacionalnog programa energetske efikasnosti, Strategijom privrednog razvoja Republike Srbije do 2010. godine, i konačno Programom ostvarivanja Strategije razvoja energetike Republike Srbije do 2015. godine (Modul 14), definisane približno tačne veličine ovih energetskeg potencijala, i uspostavljeni realni odnosi među njima.

2.4. Rudarstvo

U Republici Srbiji radi oko 200 rudnika. Poslednjih decenija znatno je opala rudarska proizvodnja.

Razlozi za to su višestruki:

- nisu dovoljna ulaganja u razvoj novih tehnologija za eksploataciju, pripremu i preradu mineralnih sirovina na osnovu kojih bi mogle da budu valorizovane i sirovine nižeg kvaliteta;**
- znatno je smanjen obim geoloških istraživanja i pripreme novih rezervi usled intenzivne eksploatacije mineralnih sirovina, što je uzrokovalo pad kvantiteta i kvaliteta mineralne sirovine na kojoj se bazira proizvodnja.**

Održivi razvoj u ovoj oblasti ogledaće se u sledećim sektorskim ciljevima:

- 1) usklađivanju **propisa** iz oblasti rudarstva sa zakonodavstvom EU;**
- 2) uspešnom završetku **tranzicije** u rudarskom sektoru s većim učešćem privatnog sektora i povećanju ekonomičnosti poslovanja rudarskih preduzeća;**
- 3) **racionalnom upravljanju.****

4. Investicije

U energetici bi u narednom periodu trebalo najviše raditi na **izgradnji novih energetskih objekata** za proizvodnju električne energije, a zatim na **revitalizaciji** energetskih postrojenja u elektroenergetskom sistemu, opremi na površinskim kopovima, gradskim toplanama i industrijskim energanama.

Samo EU je investirala u poslednjih 10 godina više od pola mlrd evra ,a u najavi su i nove investicije, ali će Srbija morati da nastavi sa modernizacijom elektroenergetskog sektora.

Ministarstvo rudarstva i energetike je najavilo izgradnju novih kapaciteta za proizvodnju električne energije, poput novih termocentrala u Kostolcu i Štavlju, kao i hidrocentrale na Drini.

U najavi je i izgradnja reverzibilne hidrocentrale „Đerdap 3,, od 600MW instalisane snage i izgradnja elektrane na gas od 450 MW instalisane snage u nekom od većih gradova u Srbiji.

Trenutno je odobreno više energetske dozvole za realizaciju projekata proizvodnje struje iz OIE u ukupnoj vrednosti od oko 2 mlrd evra, a razmišlja se i o izgradnji nuklearne termocentrale Belene, nakon ukidanja moratorijuma.

ZADACI/OBAVEZE

- **Република Србија као чланица Уједињених нација** има обавезу комуникације са Одсеком за статистику Уједињених нација (United Nations Statistics Division) и подношење годишњих извештаја у складу са годишњим упитником.
- Према члану 90. **Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском Унијом**, Република Србија преузима обавезу подношења статистичких података о енергетском сектору.

Статистичка сарадња се фокусира на развој ефикасног и одрживог енергетског система који обезбеђује поуздане и тачне податке који су неопходни за планирање и праћење процеса транзиције и реформи у Србији.

Статистички систем земље потписнице треба ускладити са основним принципима статистике проklamovanim од стране Уједињених нација, **Европског кода статистичке праксе** и јасним прописима **Европског закона о статистици**.

U slučaju pristupanja Republike Srbije grupi zemalja iz **„Aneksa I“ Okvirne konvencije o globalnim klimatskim promenama Ujedinjenih nacija**, navedeni zadaci bi se znatno proširili i usložili, te bi osnovne karakteristike novih zadataka bile:

- češći periodi podnošenja detaljnijih i obimnijih izveštaja o emisijama i ponorima gasova sa efektom staklene bašte,
- nove aktivnosti vezane za sprovođenje projekata u okviru fleksibilnih mehanizama Kjoto protokola, kao što su projekti Zajedničke implementacije (Joint Implementation) i trgovina emisijama.

Ove aktivnosti treba da osposobe **odgovarajuće institucije** u Republici Srbiji da mogu da ispune zahteve koji se postavljaju članicama Evropske unije prema Propisu Evropskog parlamenta i Saveta o energetskej statistici.

5. Izgradnja institucionalnih kapaciteta

Strateška dokumenta u oblasti energetske politike Republike Srbije su rađena povremeno, uglavnom angažovanjem privremeno formiranih grupa eksperata, bez praćenja realizacije usvojenih akata i njihovog kratkoročnog/dugoročnog dejstva na energetske sektor i racionalnu potrošnju energije i energenata u Republici.

Због изнетог се намеће потреба да се и у Србији, као и у другим државама у региону, што пре приђе институционалном организовању стратешког планирања у енергетском сектору, који би подразумевао организовање:

Мреже за стратешко планирање у енергетском сектору Републике Србије, која би окупила најзначајније институције са већ стеченим искуством у планирању у енергетици око центра, формираног у једној од тих институција, као и формирање:

Института за стратешко планирање у енергетском сектору Републике Србије, као посебног института у форми друштва са ограниченом одговорношћу.

6. Izgradnja kadrovskih kapaciteta

Potreba za izgradnjom kapaciteta u oblasti strateškog planiranja u energetsom sektoru podrazumeva i potrebu za stručnim *kadrom, pre svega za **energetskim menadžerima***.

Ministarstvo rudarstva i energetike je, kao jedan od svojih budućih ciljeva, navelo i **uspostavljanje sistema energetskega monitoringa u svih 165 opština**, kao i izradu baze podataka o lokalnim sistemima energetike, koju bi radili energetskegi menadžeri, a koja bi bila sastavni deo energetskega informacionog **sistema (GIS baze podataka)**.

Agencija za energetske efikasnost Republike Srbije je svojim programima obuke energetskegi menadžera u industriji u više navrata dala svoj doprinos, a očekuje se njen dalji doprinos kroz **obuke za akreditovane energetske pregledace, energetskega menadžere i energetskega referente**, koji će, dalje, izdavati potvrde o redovnim i dobrovoljnim energetskegi pregledima.

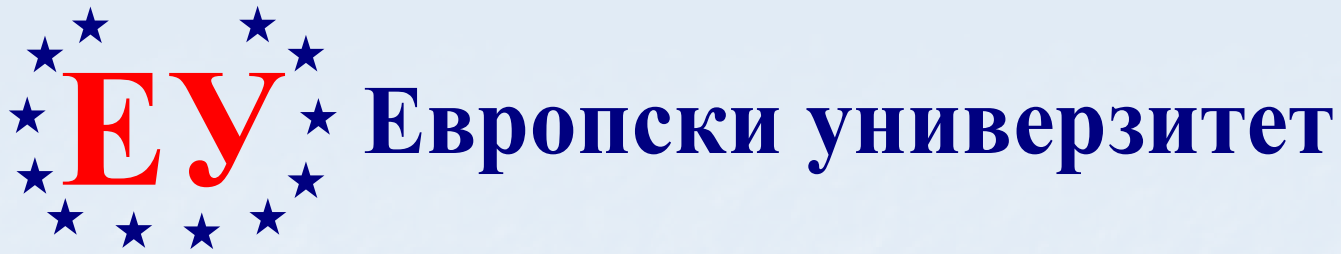
Međutim, sve navedene aktivnosti u sprovođenju strategije zahtevaju permanentno angažovanje visokostručnih kadrova sa **ekspertskim znanjima iz oblasti planiranja u energetici, energetske statistike, energetske tehnologiji i procesa**, kao i stalne delatnosti iz oblasti statistike i analitičke simulacije i analize makroenergetskih sistema kao podrške navedenim delatnostima u okviru strateškog planiranja.

U promenama sa sve dinamičnijim radnim okruženjem sve češće postajemo svesni **snage ljudskih resursa**, čije kapacitete treba razmatrati u vreme formulisanja strateških energetske planova, tako što odluku o otvaranju novih kapaciteta treba doneti nakon razmatranja raspoloživosti ljudskih resursa u određenoj oblasti.

U tom smislu su se, u očekivanju novih i sve težih zadataka koji se postavljaju pred srpsku energetiku, neki delovi obrazovnog sistema u Srbiji priključili tim naporima.

Tako je **European Unuversity na **Fakultetu za internacionalni inženjerski menadžment** na sva tri nivoa akademskih studija, počevši od osnovnih, preko mastera, do doktorskih studija, prilagodio program obuke inženjera energetske menadžmentu, dajući time svoj doprinos kroz obrazovnu delatnost.**

Факултет остварује делатност високог образовања кроз академске студије на сва три нивоа у **образовно-научном пољу техничко-технолошке науке.**

Један од циљева студијског програма је и образовање стручњака које ће допринети **реализацији стратешке политике у функцији одрживог развоја**, као једног од најзначајнијих глобалних, светских пројеката.

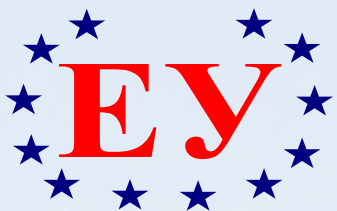

Европски универзитет

**Мисија студијског програма академских
дипломских мастер студија:**

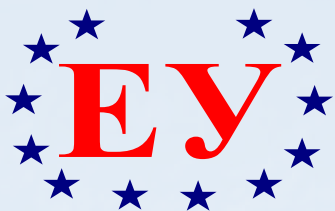
**Познавање области стратегијског
менаџмента и менаџмента енергетских
система**

Европски универзитет

I ГОДИНА (60 БОДОВА)			
I СЕМЕСТАР		II СЕМЕСТАР	
1. Liderство	8	1. Управљање квалитетом	8
2. Бизнис комуникације на енглеском језику	6	2. Еколошки менаџмент	8
3. Изборни блок 1 <u>Извори енергије или</u> <u>Менаџмент енергетских</u> <u>система</u>	10	3. Изборни блок 2 Управљање новим технологијама и иновацијама или Управљање високим технологијама	10
4. Стручна пракса 1	6	4. Стручна пракса 2	4
укупно бодова	30	укупно бодова	30

Европски универзитет

II ГОДИНА (60 БОДОВА)			
III СЕМЕСТАР		IV СЕМЕСТАР	
1. Изборни предмет 2	15	1. Докторска дисертација – студијски истраживачки рад	
Енергетски менаџмент Менаџмент операција			
2. Изборни предмет 3	15		
Пројектни менаџмент Менаџмент знања			
укупно ЕСПБ	30	укупно ЕСПБ	

7.Zaključak

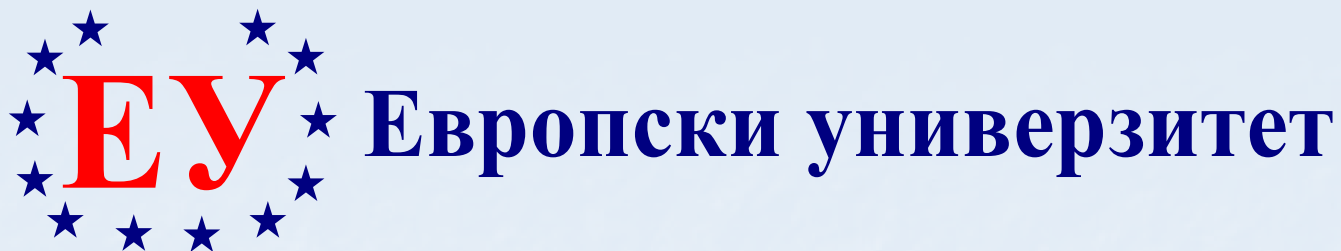
Kako je Strateško planiranje u energetsom sektoru stalna delatnost za koju je potrebna odgovarajuća institucionalna, kadrovska opremljenost države, a u očekivanju nove Strategije razvoja energetike, kao i Strategije visokog obrazovanja u Republici Srbiji, autori ovog rada su želeli da ukažu na potrebu organizovanja:

Мреже за стратешко планирање у енергетском сектору Републике Србије i

Формирање Института за стратешко планирање у енергетском сектору Републике Србије, у форми друштва са ограниченом одговорношћу, као i

potrebu za strateškim planiranjem razvoja i obrazovanja i permanentnog usavršavanja kadrova za potrebe energetskog sektora.

**То би био организациони модел
који доприноси најбржем,
најсвеобухватнијем и
најефикаснијем
институционалном јачању
капацитета и испуњавању
постављених задатака
стратешког планирања у
области енергетике Републике
Србије.**

**Факултет за инжењерски
интернационални менаџмент**

**Београд, Цариградска 28,
тел. 3228- 821, 3248-702,**

www.eu.ac.rs

e-mail:fim@eu.ac.rs

**ТРОГОДИШЊЕ ОСНОВНЕ
АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ, МАСТЕР И
ДОКТОРСКЕ СТУДИЈЕ**

ИНЖЕЊЕРСКИ МЕНАЏМЕНТ - energetika

Hvala na pažnji

www.eu.ac.rs

majadjurovic18@gmail.com